

Mediji i informiranje

Sud Europske unije
PRIOPĆENJE ZA MEDIJE br. 227/21
U Luxembourggu 21. prosinca 2021.

Presuda u predmetu C-124/20
Bank Melli Iran

Na zabranu postupanja u skladu sa sekundarnim sankcijama koje su Sjedinjene Američke Države donijele protiv Irana koju propisuje pravo Unije može se pozvati u građanskom postupku

Iako ta zabrana vrijedi čak i ako nema konkretnih zahtjeva odnosno uputa upravnog ili sudskog tijela Sjedinjenih Američkih Država, ona ipak ne može povrijediti slobodu poduzetništva osobe na koju se odnosi, tako da joj prouzroči neproporcionalne gospodarske gubitke

Bank Melli Iran (u daljnjem tekstu: BMI) iranska je banka u vlasništvu Iranske Države i ima podružnicu u Njemačkoj. Ta je banka s Telekomom, društvom kćeri društva Deutsche Telekom AG sa sjedištem u Njemačkoj, kojemu otprilike polovica prihoda potječe od njegove djelatnosti u Sjedinjenim Američkim Državama, sklopila više ugovora o pružanju telekomunikacijskih usluga koji joj omogućavaju da obavlja svoje gospodarske aktivnosti. Sjedinjene Američke Države su se 2018. povukle iz Iranskog nuklearnog sporazuma, potpisanog 2015., čiji je cilj nadzirati iranski nuklearni program i ukinuti gospodarske sankcije protiv Irana. Posljedica tog povlačenja bila je ta da su Sjedinjene Američke Države ponovno, na temelju Iran Freedom and Counter-Proliferation Acta of 2012 (Zakon iz 2012. o slobodi i borbi protiv nuklearnog širenja u Iranu), Iranu i osobama na popisu¹, među kojima je i društvo BMI, nametnule sankcije. Od tog je datuma svakoj osobi ponovno zabranjeno održavanje poslovnih odnosa s osobama koje se nalaze na tom popisu izvan državnog područja Sjedinjenih Američkih Država.

Nakon te odluke Unija je donijela Delegiranu uredbu 2018/1100² o izmjeni Priloga Uredbi br. 2271/96³ tako da ona sadržava Zakon iz 2012. o slobodi i borbi protiv nuklearnog širenja u Iranu. Tom se uredbom osobito zabranjuje dotičnim osobama da postupaju u skladu sa zakonima koji su joj priloženi ili aktima koji iz njih proizlaze (članak 5. prvi stavak), osim ako ih Europska komisija ovlasti da mogu odstupiti od te zabrane kada bi nepoštovanje tih zakonodavstava moglo izrazito negativno utjecati na interese osoba obuhvaćenih uredbom ili na interese Unije (članak 5. drugi stavak).

Budući da njemačko pravo predviđa da je „[p]ravni posao kojim se povređuje zakonska zabrana [...] ništetan, osim ako iz zakona ne proizlazi drukčije”⁴ i da je društvo Telekom od 2018. otkazalo sve ugovore koji su ga vezali za društvo BMI, prije njihova isteka i bez izričitog obrazloženja i ovlaštenja Komisije, društvo BMI je pred njemačkim sudovima osporavalo otkaz navedenih ugovora. U prvom je stupnju Telekomu naloženo da izvrši ugovore o kojima je riječ u glavnom

¹ Specially Designated Nationals and Blocked Persons List (Popis posebno imenovanih državljana i blokiranih osoba) (u daljnjem tekstu: popis SDN)

² Delegirana uredba Komisije (EU) 2018/1100 od 6. lipnja 2018. o izmjeni Priloga Uredbi Vijeća (EZ) br. 2271/96 o zaštiti od učinaka izvanteritorijalne primjene zakonodavstva koje donese treća zemlja i djelovanja koja se temelje na tom zakonodavstvu ili iz njega proizlaze (SL 2018., L 199 I, str. 1.)

³ Uredba Vijeća (EZ) br. 2271/96 od 22. studenoga 1996. o zaštiti od učinaka izvanteritorijalne primjene zakonodavstva koje donese treća zemlja i djelovanja koja se temelje na tom zakonodavstvu ili iz njega proizlaze (SL 1996., L 309, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 10., svezak 1., str. 18.), kako je izmijenjena Uredbom (EU) br. 37/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. siječnja 2014. o izmjeni određenih uredbi koje se odnose na zajedničku trgovinsku politiku s obzirom na postupke za donošenje određenih mjera (SL 2014., L 18, str. 1.) i Delegiranom uredbom Komisije (EU) 2018/1100 (u daljnjem tekstu: Uredba)

⁴ Članak 134. Bürgerliches Gesetzbuch (Građanski zakonik)

postupku do isteka redovnih otkaznih rokova. Nasuprot tomu, smatralo se da je redovni otkaz navedenih ugovora u skladu s člankom 5. Uredbe. Društvo BMI je stoga podnijelo žalbu Hanseatisches Oberlandesgerichtu Hamburg (Hanzeatski visoki zemaljski sud u Hamburgu, Njemačka), koji je Sudu uputio zahtjev za prethodnu odluku, pitajući ga o tumačenju članka 5. prvog stavka Uredbe s obzirom na osobito članke 16. i 52. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (Povelja) i mehanizam ovlaštenja predviđen u članku 5. drugom stavku te iste uredbe.

Ocjena Suda

Sud, zasjedajući u velikom vijeću, smatrajući da je članak 5. prvi stavak Uredbe široko sastavljen, kao prvo, presuđuje da se zabrana ispunjavanja zahtjeva ili zabrana iz određenih zakona koje je treća država donijela povredom međunarodnog prava primjenjuje čak i u nedostatku konkretnih zahtjeva odnosno uputa upravnog ili sudskog tijela čiji je cilj osigurati njihovo poštovanje. Prema mišljenju Suda, to tumačenje potvrđuju ciljevi Uredbe, među kojima je zaštita postojećeg pravnog poretka te interesa Unije općenito, kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri ostvario cilj slobodnog kretanja kapitala između država članica i trećih zemalja te zaštita interesa osoba o kojima je riječ. Naime, Sud primjećuje da s obzirom na prijetnju glede pravnih posljedica koju takav zakon podrazumijeva za osobe na koje se u načelu primjenjuju takvi zahtjevi ili zabrane, Uredba ne bi mogla spriječiti njegove učinke ako bi zabrana iz članka 5. prvog stavka ovisila o tome jesu li strana upravna i sudska tijela donijela upute.

Kao drugo, Sud utvrđuje da je zabrana iz članka 5. prvog stavka formulirana jasno, precizno i bezuvjetno, tako da se na nju može pozivati u građanskom postupku poput onog u ovom predmetu. Zatim potvrđuje da osoba obuhvaćena Uredbom koju Komisija nije za to ovlastila može, s obzirom na navedeni članak 5. prvi stavak, otkazati ugovore koji je vežu za osobu s popisa SDN bez obrazlaganja takvog otkaza. Međutim, u okviru građanskog postupka u vezi s navodnom povredom zabrane predviđene uredbom, osoba kojoj je navedena zabrana upućena mora u dovoljnoj mjeri dokazati da cilj koji je htjela postići svojim ponašanjem, u ovom slučaju otkazivanjem svih ugovora, nije postupanje u skladu s zakonodavstvom Sjedinjenih Američkih Država iz Uredbe, kad se na prvi pogled čini da je to tako.

Sud u ovom slučaju primjećuje da njemačko pravo dopušta stranci koja tvrdi da je pravni akt ništetan zbog povrede zakonske zabrane, poput one predviđene u članku 5. prvom stavku Uredbe, da se pozove na tu ništetnost pred sudom. Međutim, utvrđuje da, prema njemačkom pravu, stranka koja ističe navedenu zabranu iz članka 5. Uredbe u cijelosti snosi teret dokazivanja, premda joj predmetni dokazi uglavnom nisu dostupni, što sudu pred kojim se vodi postupak može pretjerano otežati utvrđivanje povrede zabrane predviđene u članku 5. prvom stavku i tako ugroziti njezinu djelotvornost.

Konačno, kao treće, Sud presuđuje da se člancima 5. i 9.⁵ Uredbe, u vezi s člancima 16. i 52. Povelje, ne protivi to da se otkaz ugovora utvrdi ništetnim pod uvjetom da to utvrđenje ne dovede do neproporcionalnih učinaka za dotičnu osobu, osobito gospodarskih. U ovom slučaju, u nedostatku ovlaštenja u smislu članka 5. drugog stavka Uredbe, ako bi se ispostavilo da je otkaz o kojem je riječ protivan članku 5. prvom stavku Uredbe, taj je otkaz ništetan s obzirom na njemačko pravo. Međutim, kada takvo utvrđenje ništetnosti može dovesti do ograničenja slobode poduzetništva, do njega može doći samo uz poštovanje uvjeta iz članka 52. stavka 1. Povelje.

U tom pogledu, kad je riječ osobito o uvjetu poštovanja biti slobode poduzetništva zajamčene u članku 16. Povelje, Sud određuje da utvrđenje ništetnosti otkaza ugovora između društava BMI i Telekom ne dovodi do toga da se Telekomu oduzima mogućnost da općenito ostvari svoje interese u okviru ugovornog odnosa, nego tu mogućnost ograničava. Osim toga, ograničenje slobode poduzetništva koje proizlazi iz eventualnog utvrđenja ništetnosti otkaza ugovora protivno zabrani iz članka 5. prvog stavka Uredbe u načelu je nužno za sprječavanje posljedica stranog zakonodavstva o kojem je riječ, čime se štiti postojeći pravni poredak i interesi Unije općenito.

---

⁵ Člankom 9. određuje se da „[s]vaka država članica određuje sankcije koje se nameću u slučaju kršenja odgovarajućih odredbi ove Uredbe. Sankcije moraju biti djelotvorne, razmjerne i imati učinak odvraćanja.”

Sud stoga poziva sud koji je uputio zahtjev da, u okviru ispitivanja proporcionalnosti ograničenja Telekomove slobode poduzetništva, uravnoteži ostvarivanje ciljeva Uredbe, koji se postižu utvrđenjem ništetnosti otkaza ugovora kojim se povređuje zabrana predviđena člankom 5. prvim stavkom te uredbe, i vjerojatnost da će taj poduzetnik biti izložen gospodarskim gubicima te opseg tih gubitaka ako taj poduzetnik ne okonča svoje poslovne odnose s društvom BMI. Sud jednako tako smatra da je, u okviru tog ispitivanja proporcionalnosti, također relevantna okolnost da Telekom, podložno provjeri suda koji je uputio zahtjev, Komisiji nije podnio zahtjev za izuzeće od zabrane iz članka 5. prvog stavka Uredbe.

NAPOMENA: Prethodni postupak omogućuje sudovima država članica da u okviru postupka koji se pred njima vodi upute Sudu pitanja o tumačenju prava Unije ili o valjanosti nekog akta Unije. Sud ne rješava spor pred nacionalnim sudom. Na nacionalnom je sudu da predmet riješi u skladu s odlukom Suda. Ta odluka jednako obvezuje i druge nacionalne sudove pred kojima bi se moglo postaviti slično pitanje.

Neslužbeni dokument za medije koji ne obvezuje Sud.

[Cjelovit tekst](#) presude objavljuje se na stranici CURIA na dan objave.

Osoba za kontakt: Iliana Paliova ☎ (+352) 4303 4293

Snimke s objave presude nalaze se na „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106